

PE2 Education in Contemporary India and Gender School Society

• Unit 1

- Education and National Development
- शिक्षण आणि राष्ट्रीय विकास
- a) Concept and causes of social diversity
- सामाजिक विविधतेची संकल्पना आणि कारणे
- अ) सामाजिक विविधतेची संकल्पना
- ब) सामाजिक विविधतेची कारणे
- १. धार्मिक विविधता २. वांशिक विविधता ३. भाषिक विविधता ४. प्रादेशिक विविधता ५. भौगोलिक विविधता ६. सांस्कृतिक विविधता ७. जातीय विविधता ८. आर्थिक विविधता
- उदयोन्मुख भारतीय समाजातिल शिक्षक आणि शिक्षण- प्र.श्रा. चौधरी 182- 191
- २. समकालीन भारतीय शिक्षण- लिंग आणि समाज- वि.रा. भिंताडे, सांगोलकर 85-87

• b) Levels of diversity-

- विविधतेच्या पातळ्या / स्तर
- .वैयक्तिक स्तर २. प्रादेशिक स्तर ३. भाषिक स्तर ४. धार्मिक स्तर ५. जातीय स्तर ६. जमात स्तर

• c) Challenges for universal education.

- शिक्षणाच्या सार्वत्रिकीकरणासमोरील आव्हाने
- १. अनुसुचित जातीचे शिक्षण २. अनुसुचित जमातीचे शिक्षण ३. स्त्री-शिक्षण ४. पटनेंदणी, प्रवेशाचा प्रश्न ५. आर्थिक कमतरता ६. गुणवत्तेचा संकोच
- नवीन जागतिक समाजातिल शिक्षणाचे विचारप्रवाह- अरुण सांगोलकर 395-396

PE2 Education in Contemporary India and Gender School Society

• Unit 1

- **d) Impact of Social diversity on national development.**
- सामाजिक भिन्नतेचा राष्ट्रीय विकासासमोरिल परिणाम
- १.भाषा २. भौगोलिक परिस्थिती ३. समाज ४. आर्थिक विकास
- नवीन जागातिक समाजातिल शिक्षणाचे विचारप्रवाह- अरुण सांगोलकर ३०४
- **Unit 2**
- **Provisions for Education in Constitution of India**
- **A) Preamble of the constitution.**
- भारतीय राज्यघटनेचा सरनामा
- अ) प्रास्ताविक
- ब) भारतीय राज्यघटनेचा सरनामा
- क) सरनामातील घटक- १. अधिकाराचा/अधिसत्तेचा स्रोत २. भारतीय राज्यव्यवस्थेचे स्वरुप ३. भारतीय राज्य व्यवस्थेची उद्दिष्टये
- उदयोन्मुख भारतीय समाजातिल शिक्षक आणि शिक्षण- प्र.श्रा. चौधरी 192
- नवीन जागातिक समाजातिल शिक्षणाचे विचारप्रवाह- अरुण सांगोलकर 306-310

- समकालीन भारतीय शिक्षण-लिंग आणि समाज
- वि.रा. भिताडे, अरुण सांगोलकर 239-254

• **b) Fundamental Rights and Duties of Citizens**

- नागरिकांचे मूलभूत अधिकार आणि कर्तव्ये
- १.समानतेचा अधिकार २. स्वातंत्र्याचा अधिकार ३. शोषणा विरुद्धचा अधिकार ४. धार्मिक स्वातंत्र्याचा अधिकार ५. सांस्कृतिक व शैक्षणिक अधिकार ६. कामाचा हक्क व रोजगाराचा हक्क ७. शिक्षणाचा मूलभूत हक्क ८. सांविधानिक उपाय योजनाचा अधिकार
- प्रगत शैक्षणिक तत्वज्ञान- अरविंद दुनाखे 261-269
- नवीन जागातिक समाजातिल शिक्षणाचे विचारप्रवाह- अरुण सांगोलकर 107-117
-
-
-

- c) Constitutional values-
संविधानाची मूल्ये
- संविधानाची मूल्ये -
- freedom स्वातंत्र्य
- Justice--याय
- Equality- समता
- Fraternity - बंधुत्व
- शिक्षण: विकासात्मक दृष्टिकोन-
साहेबराव भुकन 68-69

- d) Impact of constitutional values
on Education in Contemporary
India
- समकालीन भारतातील शिक्षणावर
संविधानात्मक मूल्यांचा परिणाम
- Unit 3
- Educational Policies and School
Education
- शालेय आयोग आणि शैक्षणिक आयोग
- a)Kothari Commission
1966 with reference to
school education
- शालेय शिक्षणाच्या संदर्भात कोठारी
आयोग

- पूर्वपीठीका
- शिक्षणाची उद्दिष्टे- १. शिक्षणाचे आधुनिकीकरण २. सामाजिक व राष्ट्रीय एकात्मता ३. सामाजिक, नैतिक, आध्यात्मिक मबल्यांचा जोपासणा ४. शिक्षण व उत्पादकात ५. लोकशाहीचे संरक्षण व संवर्धन
- माध्यमिक शिक्षणासंबंधी आयोगाच्या शिफारशी-
- १. व्यावसायिक शिक्षणाचा भाग मोठा
- २. अभ्यासक्रम तयार करण्याची जबाबदारी शाळांची ३. गाणित व विज्ञान सक्तीचे करणे.
- ४. समाजसेवा व समाजविकास कार्य यांची तरतूद. ५. विद्यार्थी प्रवेश नियंत्रणास शाळांचा कार्यक्रम. ६. व्यावसायिक अंशवेळ शिक्षणाची सोय. ७. अभ्यासक्रम सामन्य व प्रगत पातळ्यावर करणे. ८. कार्यानुभवाची व्यवस्था ९. शाळा सुधार कार्यक्रम राबविणे. १० शाळा समूह योजना
- ११. आर्थिक मदत देणे. १२. वेळापत्रकात नैतिक मूल्यांची तरतूद १३. गुणवत्तेचे पालन.

- भारतातील शैक्षणिक आयोग व समित्या- के. यु. घोरमोडे **137-141**,
- शिक्षणातील आयोग व समित्या- मिनल नरवणे.
- **144-147**
- स्वातंत्र्योत्तर भारतीय शिक्षणाचा इतिहास आणि शिक्षणाचे अर्थशास्त्र- शारदा शेवतेकर, मदन निकुमे. **97-108**
- भारतीय शिक्षणाचे बहुजनीकरण- आनंद वास्कर, पुष्पा वास्कर **209-280**
- शिक्षणाचे अधिष्ठान- गाजरे, चिटणीस, पाटील
- **318-335**

- b) National policy on Education १९९२ in reference to. school education शालेय शिक्षणाच्या संदर्भात राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण १९९२
- पूर्वपीठीका
- सुधारित राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची वैशिष्ट्ये १९९२. १. प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण २. शैक्षणिक गुणवत्ता वाढीचे प्रयत्न ३. शैक्षणिक दृष्ट्या मागास गटांच्यावर भर ४. शैक्षणिक संधीची समानता

- ५. प्रौढ व निरंतर शिक्षण ६. अध्यापक प्रशिक्षण
- १९९२ च्या महत्त्वाच्या बाबी-
- समानता आणि सामाजिक न्याय.
- २. शिक्षण व्यवस्थापनाचे सर्वस्तरावर विकेंद्रीकरण. ३. सहभागी शैक्षणिक व्यवस्थेची प्रस्थापना. ४. विकासनशील मानवी समाजासाठी मूल्यांची जोड. ५. कार्यव्यवस्थेला शक्ती आणि गती
- भारतीय शैक्षणिक आयोग व समित्या- के. यु. घोरमोडे 166-168
- उदयोन्मुख भारतीय समाजातील शिक्षण व शिक्षक - हिरा आहरे 61-68

- c) National Knowledge Corporation with reference to school education in India
- भारतीय शालेय शिक्षणाच्या संदर्भात राष्ट्रीय ज्ञान आयोग
- पूर्वपीठीका
- NKC १३ जून २००५ समिती गठीत, तीन वर्षांत अहवाल सादर.
- २ ऑक्टो. २००५ ते २ ऑक्टो २००८ सॅम पित्रोता चेअरमन
- पहिल्या वर्गापासून इंग्रजी विषय
- शिक्षणाचा अधिकार
- राष्ट्रीय ज्ञानाचे जाळे
- सुटीतील शिक्षण
- [www. Google.com](http://www.Google.com)

- d) Vision of Teacher Education in India quality and regulatory perspective with reference to Hon. Justice J.S.Verma.
- मा. जस्टीसवर्माच्या संदर्भानुसार भारतातील शिक्षक शिक्षणाची गुणवत्ता आणि ध्येय
- पूर्वपीठीका
- २३ डिसें. २०१२ मध्ये ही समिती गठीत. २३ जाने २०१३ अहवाल सादर
- सेवापूर्व शिक्षक शिक्षण
- २. सेवांतर्गत शिक्षक शिक्षण
- Vision of teacher education in india quality & regulatory perspective volume १ chapter २,३ 10-23, 24-37

- e) Educational Structure in Contemporary India and related Bodies
- समकालीन भारतीय शिक्षणाच्या रचनेतील समित्या
- **राष्ट्रीय स्तरावरील शिक्षक- शिक्षणाचे कार्य करणाऱ्या संस्था**
- NCERT-राष्ट्रीय शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद (National Council Of Education Research & training)
- **कार्य**
- **भूमिका-** १. शिक्षण प्रशिक्षण २. शिक्षक शिक्षणाला सहाय्यीभूत ठरणाऱ्या केंद्रीय योजनां संदर्भात भूमिका ३. शिक्षक शिक्षणातील संशोधन
- UGC- विद्यापीठ अनुदान आयोग
- (University Grants Commission)
- रचना,, कार्य

- NAAC- राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि अधिस्वीकृती परिषद (National Assessment & Accreditation Council)
- संरचना, कार्य , उद्दिष्टे
- QCI- भारतीय गुणवत्ता परिषद (Quality council of India)
- १९९७ jointly by the government of india -
- रचना, उद्दिष्टे
- सामाजिक आणि आर्थिक क्षेत्रात गुणवत्ता
- **राज्य स्तरावरील शिक्षक- शिक्षणाचे कार्य करणाऱ्या संस्था**
- SCERT राज्य शैक्षणिक संशोधन प्रशिक्षण परिषद (state council for educational research and training)
- रचना, उद्दिष्टे, कार्ये

- DIETजिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था
- (District Institute of Education & training)
- रचना, उद्दिष्टे, कार्ये,
- स्वांतंत्र्योत्तर भारतीय शिक्षमाचा इतिहास आणि शिक्षणाचे अर्थशास्त्र- शेवतेकर, निकुमे 86-88
- शिक्षक-शिक्षण- चंद्रकांत मोरे, सदानंद भिलेगावकर 396-397
- स्वांतंत्र्योत्तर भारतीय शिक्षमाचा इतिहास आणि शिक्षणाचे अर्थशास्त्र- शेवतेकर, निकुमे 86-88

- Unit ४ Universalization of Education in India.
- भारतीय शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण
- a) Education and Right to education २००९ in India
- शिक्षणाचा अधिकार २००९
- बालकांना मोफत व सक्तीचे शिक्षण.
- शिक्षण हक्क कायद्याची रचना.
- १.मूलांना मोफत व सक्तीचे शिक्षण देण्याचा हक्क,
- २.ज्यांचे मूलभूत शिक्षण पूर्ण झाले नाही त्यांचे शिक्षण पूर्ण करणे.
- ३.अपंग व्यक्तीच्या शिक्षणाचा हक्काचा कायदा www.right.to_education.com

- **b) Education and Sarva shiksha Abhiyan in India**

- सर्वशिक्षा अभियान
- सर्वशिक्षा अभियानाची गरज
- ध्येय, उद्दिष्टे, कार्यपद्धती
- शिक्षणातील बदलते विचारप्रवाह -रमा भोसले, उज्ज्वला डोणे - 11-16

- **c) Impact of Liberalization, Privatization and Globalization on School Education in India.**

- भारतीय शालेय शिक्षणावर खाजगीकरण, उदारीकरण आणि जागतिकीकरणाचा प्रभाव
- **उदारीकरण- खाजगीकरण ,जागतिकीकरण-**
- नवीन जागतिक समाजातील शिक्षणाचे विचारप्रवाह- अरुण सांगोलकर १४४-१७०

- **d) Issues in School Education in India.**

- भारतीय शालेय शिक्षणातील प्रश्न
- लैंगिक असमानतेची आव्हाने, लैंगिक समानता
- प्रस्थापित करणे, लैंगिक समानतेबाबतची संवेदनशीलता विकसित करण्यासाठीच्या विविध अध्यापन कार्यनीती,
- समकालीन भारतीय शिक्षण- लिंग आणि समाज- वि.रा. भिंताडे, अरुण सांगोलकर 114-120

Click to add title

• Unit ५

• GENDER ISSUES: KEY CONCEPTS

• लिंगभाव

• a) Gender, sex, sexuality, patriarchy,

masculinity and feminism लिंगभाव,

लिंगजात, लैंगिकता

• अर्थ, व्याख्या, लैंगिकता शिक्षणात पुढील विशय घेतात

- बाह्य विकास, लैंगिक वर्तन, वैयक्तिक कौशल्ये,

नातेसंबंध, आरोग्य, समाज व संस्कृती

• समकालीन भारतीय शिक्षण- लिंग आणि समाज-

वि.रा. भिंताडे, अरुण सांगोलकर 104-107

• b) Gender bias, gender stereotyping, and empowerment

• लिंगभाव कल- लिंगभाव -जबाबदार, पालकत्व, लिंगभाव सक्षमाकरण

• C) Equity and equality in relation with caste, class, religion, ethnicity, disability and region

समता आणि समानता समानतेसाठी

शिक्षण अर्थ, राज्यघटननेल नरतुदी, आवश्यकता,

समानतेसाठी शिक्षण

• अमुसूचित जातींचे शिक्षण, वगांचे, धर्मांचे,

अल्पसंख्याकांचे, अपंगांचे

• शिक्षणातील बदलते विचारप्रवाह

• रमा भांसले, उज्जवला डोंगे 237-246

• माध्यमिक शिक्षणातील समकालीन संदर्भ आणि

समसस्या- साहेबराव भुकरे, प्रतिभा सूर्यवंशी 29-43

Click to add title

- d) Historical backdrop: Some landmarks from social reform movements in India.
- ऐतिहासिक पार्श्वभूमी- भारतीय सामाजिक चळवळीच्या खूणा.
- Unit ६ Nature of Indian society
- भारतीय समाजाचे स्वरूप
- a) Indian social structure and its nature भारतीय समाजाची रचना आणि स्वरूप
- अर्थ, स्वरूप, व्याख्या, वंशिष्ट्ये
- शिक्षणाची तात्त्विक आणि समाजशास्त्रीय भूमिक- प्रतिभा पंडुके 271-280
- b) Inter-relationship among the structures (Caste, class, family, religion, pluralism)
- भारतीय समाजाचे आंतर-संबंध स्वरूप- जात, वर्ग, कुटुंब, धर्म, बहुविधता. या घटकांचे परस्परांशी असलेले संबंध
- शैक्षणिक तत्त्वज्ञान व शैक्षणिक समाजशास्त्र- म.बा. कुंडले 253-291

add notes

REDMI NOTE 8 PRO

AI QUAD CAMERA

My Computer

PE2,EPC1 ppt

Microsoft PowerPo...

CONTANTIAN ANN...

69%

12:5

Click to add title

- c) Problems of Indian society- Gender equality, upholding democratic principles, linguistic diversity, regional diversity. भारतीय समाजाच्या समस्या
- लिंगभाव, समानता, लोकशाहीची आधारभूत तत्त्वे, भाषिक विविधता, प्रादेशिक विविधता

- d) Role of Education for National development
- राष्ट्रीय विकासात शिक्षणाची भूमिका
- १. वाढती उत्पादन क्षमता, २. मूल्यांचा विकास, ३. मानव संसाधनांचा विकास, ४. व्यक्तिमत्त्वाचा विकास, ५. सामाजिक आणि राष्ट्रीय एकत्रीकरणाचा विकास, ६. आधुनिकीकरणाचा विकास, ७. लोकशाहीमूल्ये विकसित करणे, ८. समाजवादी समाज स्थापन करणे, ९. धर्मनिरपेक्षता दृष्टिकोन विकसित करणे, १०. आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य विकसित करणे, ११. सांस्कृतिक आणि वैज्ञानिक मूल्ये विकसित करणे.

Click to add title

- Unit 9 Gender Issues In Curriculum
- अभ्यासक्रमातील लिंगभाव विषयक प्रवाह
- A) Gender, culture and institution: Intersection of class, caste, religion and region.
- लिंगभाव, संस्कृती आणि संस्था
- वर्ग, जात, धर्म आणि प्रदेश या संदर्भात लिंग संस्कृती आणि संस्था

- B) Construction of gender in curriculum framework since Independence: An analysis स्वातंत्र्योत्तर काळातील अभ्यासक्रमातील लिंगधारित अभ्यासक्रमाची संरचना- आकडेवारी
- १९७५, १९८८, २०००, २००५ ncert
- १. माध्यमिक शिक्षणातील प्रवेशित मलिची संख्या,
- २. अभ्यासक्रमातील लिंगभाव, ३. अध्ययन अध्यापन पद्धती, ४. Hidden छुपा अभ्यासक्रम, ५. वर्गसंघटन व व्यवस्थापन, ६. मूल्यमापन

Click to add title

- C). Gender and the hidden curriculum लिंगभाव आणि अभ्यासक्रमातील सुप्त लिंगवृत्ती -
- माध्यमिक, उच्चमाध्यमिक अभ्यासक्रमातील
- D) Gender in text and context (textbooks' inter-sectionalist with other disciplines, classroom processes, including pedagogy)
- पाठ्यपुस्तकातील आणि संदर्भयातील लिंगभाव/ लिंगविचार
- पाठ्यपुस्तके, वर्गप्रक्रिया, शिस्त,

- E) Teacher as an agent of change.
- शिक्षक परिवर्तनाचे माध्यम/ साधन रू
- भूमिका
- नवीन जागतिक समाजातील शिक्षणाचे विचारप्रवाह- अरुण सांगोलकर 234

to add notes

REDMI NOTE 8 PRO

AI QUAD CAMERA

Click to add title

F) Life skills and sexuality

- जीवनकौशल्य आणि लैंगिकता
- संकल्पना-कौशल्य-स्व-जाणीव किंवा स्वयंजागृती, सहसंवेदना, समस्या निराकरण, निर्णयक्षमता, परिणामकारक संप्रेषण, आत्ममानवीय व्यवहार, सृजनात्मक विचार, चिकित्सामक विचार, भावनिक अनुकूलता किंवा भावनांचे निराकरण, तणावाचे निराकरण
- शिक्षणातील वजलते विचारप्रवाह- रमा भोसले, उज्ज्वला डोणे 55-61

Unit 6

- GENDER, SEXUALITY, SEXUAL HARASSMENT AND ABUSE लिंगभाव लैंगिकता लैंगिक अत्याचार, शांषण
- A) Linkages and differences between reproductive rights and sexual rights संबंध जोडणे, फरक - पुनुरुत्पादन अधिकार, लैंगिक अधिकार
- पुनुरुत्पादक अधिकार
- लैंगिक अधिकार

to add notes

REDMI NOTE 8 PRO
AI QUAD CAMERA

PE2,EPC1 ppt

Microsoft PowerPol...

CONTANTIAN ANN...

69%

12:52 AM

Click to add title

- B) Development of sexuality, including primary influences in the lives of children (such as gender, body image, role models)
- लैंगिकता विकास, मुलांच्या दैनंदिन जीवनातील प्राथमिक संबंध
- लिंगभाव/ लिंगविचार शरीरप्रतिमा, आदर्श व्यक्ति
- C) Sites of conflict: Social and emotional संघर्षाचे जाळे
- सामाजिक, भावनिक-

- शिक्षणाची तात्त्विक व समाजशास्त्रीय भूमिका - न.रा. पारसनीस 231
- D) Reasons of sexual harassment in family, neighbourhood and other formal and informal institutions. लैंगिक अत्याचाराची कारणे.
- कुटुंब, शेजारी आणि इतर औपचारिक आणि अनौपचारिक संस्था

dd notes

REDMI NOTE 8 PRO

AI QUAD CAMERA

PE2,EPC1 ppt

Microsoft PowerPol...

CONTANTIAN ANN...

69%

12:52 AM

Click to add title

- E) Agencies perpetuating violence: Family, school, work place and media (print and electronic) हिंसाबद्दल जाणिवदेणाऱ्या संस्था-
कुटुंब, शाळा, कामाचे ठिकाण माध्यमे (लिखित आणि विद्युतिय)

- F) Institutions redressing sexual harassment and abuse. लैंगिक अत्याचार व शोषण निवारण संस्था / समिती-
संहत, अर्पण, आधार, महिला आयोग, प्रांस्का कायदा इत्यादी संस्था